

چالش تامین منابع مالی در صندوق‌های بازنشستگی

صندوق‌های بیمه اجتماعی بر مبنای تعادل بین منابع و مصارف اداره می‌شوند. هر چند در قوانین بالادستی ناظر بر فعالیت صندوق‌های بازنشستگی به‌صراحت نظام تامین مالی این صندوق‌ها تعریف نشده‌است؛ اما از منظر تامین مالی، سیستم مورد عمل در صندوق‌های بیمه اجتماعی در ایران سیستم بدون انبوه‌خته یا مبتنی بر روش تعادل سالانه (PAYG) است. اگر چه برخی به تازگی باتوجه به مشکلاتی که برای برخی از این صندوق‌ها و به‌ویژه صندوق بازنشستگی کشوری در زمینه تعادل منابع و مصارف ایجاد شده، اتخاذ سیستم‌های دیگر تامین منابع مالی را پیشنهاد کرده‌اند، اما باور رایج در این زمینه آن است که هر گونه تغییر احتمالی باید مبتنی بر شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور باشد.

یکشنبه ● ۵ مهر ۱۳۹۴ ● شماره بیست و سه

۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲

گرایش

بیمه‌های اجتماعی

نگاهی به تبعات روند پیری جمعیت کشور بر عملکرد صندوق‌های بازنشستگی

سالمندی، فرصت یا تهدید؟

● سعیده علیپور ●

● روزنامه‌نگار ●

براساس آماری که وزارت بهداشت چندی پیش اعلام کرد حدود ۴۴ درصد سالمندان کشور تحت‌پوشش هیچ‌یک از نظام‌های بیمه‌ای یا حمایتی نیستند. این در حالی است که در حال حاضر حدود ۶/۵ میلیون نفر از جمعیت کشور را سالمندان تشکیل می‌دهند، رقمی که در صورت تداوم رشد جمعیت به شکل کنونی، رشد قابل توجهی خواهد داشت و به گفته کارشناسان سرعت حرکت جمعیت ایران به سمت سالمندی در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۲۰ رشدی شدیدتر پیدا می‌کند. به طوری که در سال ۱۴۲۰ بیش از ۱۳/۵ درصد جمعیت ایران را افراد بالای ۶۵ سال تشکیل خواهند داد. در حالی که جمعیت کشور در آن سال‌ها حدود ۹۰ میلیون نفر خواهد بود، جمعیت سالمندان با رشد دو برابری به بیش از ۱۲ میلیون نفر خواهد رسید. ۱۲ میلیون نفری که در صورت عدم برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری لازم در این حوزه یکی از چالش‌های نظام رفاه و تامین اجتماعی در آینده هستند. در حال حاضر نیز برخی صندوق‌های بیمه‌ای کشور با تراژ منفی در هزینه‌های خود روبه‌رو هستند و برای عمل به تعهدات خود در قبال مستمری‌بگیران به کمک‌های دولت از محل منابع وابسته‌اند. محمود اسلامیان، مدیرعامل صندوق بازنشستگی کشور، به مشکلاتی که این موضوع برای صندوق‌های بیمه‌ای در آینده به وجود می‌آورد اشاره کرده و گفته است: «مصیبتی که همه صندوق‌های بازنشستگی با آن درگیر هستند این است که چرخه‌ای منفی در این صندوق‌ها ایجاد شده است، به طوری که سال گذشته دولت نزدیک به ۳۰ هزار میلیارد تومان به این صندوق‌ها تزریق کرد. مبلغی که با بودجه عمرانی کشوری با این جمعیت و این وسعت برابری دارد و این مصیبت بسیار بزرگی است.»

در جریان نشستی تخصصی در خصوص تدوین برنامه راهبردی برای صندوق‌های بیمه‌ای که در سازمان متبوعش برگزار شد، وی عنوان کرد: «هر روز که برای حل مشکل صندوق‌ها از دست برود، مصیبت بیشتر خواهد شد.» تنها صندوق بازنشستگی کشوری با یک میلیون و ۲۶۰ هزار بازنشسته، سالی ۲۱ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان از دولت کمک می‌گیرد که این موضوع نیازمند استراتژی برای بهبود وضعیت اقتصادی صندوق است تا این چرخه اقتصادی منفی به کمک سیاست و برنامه‌ریزی دولت به چرخه مثبت تبدیل شود. چرخه‌ای که در سال‌های آینده با کاهش جمعیت شاغل در مشاغل رسمی برای این صندوق بحرانی‌تر نیز خواهد بود.

پیش‌بینی

به گفته کارشناسان سرعت حرکت جمعیت ایران به سمت سالمندی در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۲۰ رشدی شدیدتر پیدا می‌کند. به طوری که در سال ۱۴۲۰ بیش از ۱۳/۵ درصد جمعیت ایران را افراد بالای ۶۵ سال تشکیل خواهند داد. این در حالی است که جمعیت کشور در آن سال‌ها حدود ۹۰ میلیون نفر خواهد بود و جمعیت سالمندان با رشد دو برابری به بیش از ۱۲ میلیون نفر خواهد رسید. ۱۲ میلیون نفری که در صورت عدم برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری لازم در این حوزه یکی از چالش‌های نظام رفاه و تامین اجتماعی در آینده هستند.

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

میل پیدا می‌کند، کهنسالانی که برخی از آن‌ها حتی در دوره جوانی شغل ثابتی نداشته‌اند تا از مزایای مستمری آن در دوره کهنسالی بهره‌مند شوند و این موضوعی است که برخی کارشناسان

آن را مخاطره جدی کشور در دهه آینده می‌دانند.

بیکاری و آینده سالمندی

در این باره گرچه صندوق بیمه تامین اجتماعی هنوز به نقطه بحرانی نرسیده است، اما به نظر می‌رسد که با کاهش اشتغال و افزایش امید به زندگی و از سوی دیگر تغییر نکردن سن بازنشستگی به‌زودی بحران گریبان صندوق تامین اجتماعی را هم به عنوان بزرگ‌ترین صندوق بیمه‌ای کشور بگیرد. سیروس نصیری، مدیرکل فنی و درآمد سازمان تامین اجتماعی، در این زمینه به آتی‌ه‌نو می‌گوید: «در حال حاضر ضریب وابستگی در این صندوق ۶/۶ نفر شاغل به ازای یک بازنشسته است. این به آن معناست که تعداد افرادی که بازنشسته می‌شوند به سرعت افزایش و تعداد بیمه‌پردازها کاهش می‌یابد.» به گفته او این نسبت در قیاس با وضعیت سنوات گذشته کاهش شدیدی پیدا کرده و اگر این رقم به شش برسد سازمان‌های بیمه‌گر برای پرداخت مستمری دچار بحران خواهند شد. در حال حاضر نرخ بیکاری در کشور ۱۲/۶ درصد است. به گفته مرکز آمار ایران، میزان بیکاری جوانان ۲۱/۸ درصد است که تقریباً دوبرابر

کتی‌نو | ۰۷

● یادداشت یک ●

● دکتر محمدعلی همتی ●

ضرورت شناخت

پدیده سالمندی

ادامه از صفحه یک

دستاوردهای توسعه مانند بهبود شرایط اقتصادی-اجتماعی، ارتقای وضعیت بهداشت، تغذیه، مسکن و پیشرفت دانش و فن‌آوری پزشکی از عوامل عمده افزایش امید به زندگی به شمار می‌آیند. این تحولات همراه با معرفی روش‌های موفق کنترل مولید، که آن را نیز باید از دستاوردهای توسعه دانست، درصد سالمندان را در کل جمعیت افزایش داده است.

هم‌اکنون در تمام جوامع «سالمندی» به عنوان یک مسئله مهم مطرح است. کاهش میزان باروری نقش عمده‌ای در افزایش درصد سالمندان داشته است. کاهش میزان مرگ‌ومیر که در گذشته در مورد کودکان و افراد میانسال دیده می‌شد، اکنون در بین سالمندان نیز چشمگیر است. بنابراین-این افزایش درصد سالمندان که تاکنون ویژگی جوامع توسعه یافته و با باروری پایین بوده است، در آینده تبدیل به ویژگی جمعیتی تمام جوامع خواهد شد. تغییرات ایجادشده در دوران سالمندی شامل کاهش توانایی‌های فیزیکی، تغییر پاسخ بدن به داروها، تجربه وقایع مهم زندگی چون بازنشستگی، انتقال به خانه‌های سالمندی، کاهش درآمد، کم شدن موقعیت‌ها جهت برقراری تماس‌های اجتماعی، که باعث ایجاد احساس تهایی در سالمند می‌شود، همه این عوامل می‌توانند کیفیت زندگی سالمندان را تحت تاثیر قرار دهند.

با گذشت سن و رسیدن به پیری و ضعف‌های ناشی از آن، بستر بروز بسیاری از بیماری‌های جسمی و روحی برای سالمندان مهیا می‌شود. از جمله بیماری‌های شایع در میان سالمندان می‌توان به پوکی استخوان، بیماری‌های قلبی و عروقی، یائسگی، افسردگی، استعمال دخانیات و مواد مخدر، کمبود کلسیم و ویتامین د، آلزایمر، پارکینسون، کاهش قدرت بدنی و سوءتغذیه اشاره کرد. تغییرات ایجادشده در دوران سالمندی گاهی نیز منجر به نارسائی‌های شدید جسمی و روانی می‌شود و به معلولیت می‌انجامد و قدرت مقابله و مواجهه با دشواری‌ها و رویدادهای معمول را سلب می‌کند. در این رهگذر است که انتظار حمایت‌های رفاهی و اجتماعی از جمله مستمری‌های بازنشستگی با تکیه بر حفظ حرمت انسانی، انتظاری به‌حق و مبتنی بر اصول عدالت اجتماعی است. سازمان‌های بیمه‌گر در هر جامعه‌ای به عنوان متولیان حمایت از سالمندان شناخته می‌شوند. این سازمان‌ها به لحاظ نقش بیمه‌ای که طی زندگی برای افراد ایفا می‌کنند دارای سازوکارهای مختلفی هستند. در ایران سازمان‌های بیمه‌ای تا تحت پوشش قرار دادن اکثریت جمعیت مستمری‌بگیر بازنشسته، نقشی اساسی در این سیستم دارند.

سالمندی دوران حساسی از زندگی بشر است و توجه به مسائل و نیازهای این مرحله یک ضرورت اجتماعی است. در حالی که با افزایش روزافزون سالمندان مشکلات آن‌ها بیشتر می‌شود، هنوز مراقبت‌های بهداشتی و اجتماعی از این قشر در بسیاری از کشورها مسئولیت مهمی به حساب نمی‌آید و نیازهای سالمندان همانند نیازهای سایر بزرگسالان در نظر گرفته می‌شود. به نظر داشتن نیازهای خاص این دوران، توجه به کیفیت زندگی سالمندان نیز امر مهمی است که عمدتاً از آن غفلت می‌شود. آگاهی و شناخت نیازهای واقعی این قشر آسیب‌پذیر، برنامه‌ریزان را در جهت انجام مداخلات موثر یاری خواهد کرد. نیازهای سالمندان به سه گروه اصلی تقسیم می‌شود؛ گروه اول شامل رفع نیازهای بهداشتی-درمانی، گروه دوم شامل رفع نیازهای اجتماعی و اقتصادی (بیمه و حقوق بازنشستگی، احتیاجات معیشتی) و گروه سوم شامل رفع نیازهای عاطفی و روانی هستند.

با عنایت به نیازهای سه‌گانه جامعه سالمندان، معاونت درمان سازمان تامین اجتماعی موارد ذیل را در جهت رفع نیازهای بهداشتی-درمانی این گروه در دستور کار قرار داده است:

- تسهیل پذیرش سالمندان در باجه‌های پذیرش سرپایی
- پذیرش غیر حضوری برای کمک به این دسته از مخاطبان
- راه‌اندازی بخش‌های جدید برای پاسخ به نیازهای سالمندان
- ایجاد کلینیک ویژه سالمندان به شکل پایلوت در چند استان و بررسی نتایج برای تعمیم آن
- تدوین برنامه بررسی وضعیت جسمانی بیمه‌شدگان در شرف بازنشستگی و صدور کارت منزلت برای شناسایی ریسک فاکتورهای سالمندان و پیگیری روند مراجعه برای دریافت خدمات

معاون درمان سازمان تامین اجتماعی

نرخ متوسط بیکاری محسوب می‌شود. خطری که بیش از هر چیز رفاه آینده این افراد را تهدید می‌کند.

تاثیر قوانین بر بخش بازنشستگی

محمدعلی ابراهیم‌زاده، معاون فنی صندوق بازنشستگی کشوری، در این خصوص به آتی‌ه‌نو می‌گوید: «قوانین و مقررات در حوزه اشتغال تغییر می‌کند، بدون اینکه عواقب آن را در دوره بازنشستگی در نظر بگیرند. در این شرایط سازمان‌های بیمه‌گر نیز مقابل عمل انجام‌شده‌قرار می‌گیرند به همین دلیل است که باید سعی کنیم مقررات بازنشستگی را جدای از مقررات استخدامی تعریف کنیم. روش‌های اصلاح ساختار بیمه‌ای هم به دلیل متغیرهای غیر قابل پیش‌بینی همچون تورم و... چندان در ایران اجرایی نیستند و به همین دلیل از دستور کار خارج شده است.» او با اشاره به اینکه در کشورهای پیشرفته سن بازنشستگی بالای ۶۵ سال است و با توجه به سن امید به زندگی تعیین می‌شود، می‌گوید: «در حال حاضر در کشور ما، سن بازنشستگی نزدیک به ۵۲ سال است که علاوه بر اینکه در بازار کار اختلال به وجود می‌آورد توان پرداخت صندوق‌ها را نیز کم می‌کند، چراکه صندوق‌ها باید از ۵۲ تا ۷۳ سالگی که سن امید به زندگی است مستمری بازنشستگی پرداخت کنند که این مسئله مشکلات زیادی به وجود می‌آورد.» به اعتقاد او سن بازنشستگی و سابقه پرداخت حق‌بیمه برای بهره‌مندی از مستمری اولین چیزی است که باید در قانون اصلاح شوند.

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

دبیر شورای ملی سالمندان در گفت‌وگو با آتی‌ه‌نو؛

دو میلیون سالمند بدون مستمری زندگی می‌کنند

در این باره آیا برنامه‌ای وجود دارد؟

سالمندی در سال‌های آینده رو به افزایش است. از سال ۱۴۰۳ شیب سالمندی افزایش پیدا می‌کند و بخش زیادی از جمعیت ما سالمند می‌شود. به همین دلیل باید برنامه داشته باشیم. سند ملی سالمندی

چندی است در حال تهیه است. البته قرار بود در این باره وزارت بهداشت هم ورود کند و سندی یک‌کاسه با مشارکت این وزارتخانه تهیه شود. اما وزارت بهداشت هنوز کاری در این خصوص نکرده و ما هم بیش از این نمی‌توانیم معطل این موضوع بمانیم به همین دلیل در هفته سالمندان این سند را تقدیم به وزارت کار و رفاه می‌کنیم و در آنجا تصمیم می‌گیرند ما به این سند نیاز داریم و با توجه به روند شتابانی که به سمت سالمندی داریم و بیشتر هم زنانه می‌شود باید در خصوص آن برنامه‌ریزی کنیم. بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ که زمان اجرای برنامه ششم توسعه است فرصت داریم تا برنامه‌هایی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی